

С. Лучканин, канд. філол. наук, доц.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ НАД СУЧАСНИМ РУМУНСЬКИМ ШЕВЧЕНКОЗНАВСТВОМ (після грудня 1989): НОВІ ЗДОБУТКИ І НАЯВНІ ПРОБЛЕМИ

У статті досліджується стан сучасного шевченкознавства в Румунії, досягнення та проблеми, зокрема останнього десятиріччя.

Ключові слова: Т. Шевченко, Румунія, переклад.

В статье исследуется состояние современного шевченковедения в Румынии, достижения и проблемы, в частности последнего десятилетия.

Ключевые слова: Т. Шевченко, Румыния, перевод.

The author investigates the state of the Shevchenko's studies under present-day conditions in Rumania, achievements and problems, in particular those of the last decade.

Key words: T. Shevchenko, Rumania, translation.

Процес абсорбції творів Тараса Шевченка в Румунії чітко поділяється на періоди зі своїми особливостями. Ім'я великого поета вперше стало відомим у Румунії 1886 р. завдяки часопису лівого спрямування "Contemporanul" ("Сучасник"), який видавав вихідець з України Константин Доброджану-Геря (1855–1920), і до закінчення Другої світової війни 1939–1945 рр. поширення відомостей про творчість Т. Г. Шевченка в Румунії відбувалося завдяки діяльності подвижників – Замфіра Арборе-Раллі (1848–1933), Іллі Константиновського (1913–1995; псевдонім – Константин Вилкован) та ін. Практично необмежені можливості для популяризації творчої спадщини Шевченка в Румунії настали після закінчення Другої світової війни (зумовлені входженням Румунії до складу країн "соціалістичного табору" після ліквідації монархії 30 грудня 1947) і тривали до врочистого відзначення

© Лучканин С., 2011

150-річчя від дня народження письменника (1964), коли його вірші чотири рази виходили окремими виданнями (1952, 1957, 1960, 1963) переважно в перекладах класика румунської літератури Віктора Тулбуре (1925–1997), а 1961 р., до 100-річчя з дня смерті Шевченка, побачили світ і його прозові твори в перекладах О. КонстантINESКУ та Р. Василеску-Албу. Однак це "ознайомлення" відбувалося, звичайно ж, у певних межах у відповідності із загальноприйнятими тоді постулатами в дусі "Т. Г. Шевченко – великий революційно-демократичний поет, борець за народну справу" (саме так називалася стаття Тамари Гане в часописі "Viața românească", № 3 за 1951 р.). Період 1948–1962 рр. у румунській літературі отримав назву "ob-sedantul deceniului" ("мученицьке десятиліття"), коли румунська комуністична влада повністю переймала класичний радянський сталінізм з усіма його похідними: індустріалізація будь-якою ціною; колективізація сільського господарства; марксизм-ленінізм у його сталінському тлумаченні як єдино визнана ідеологія; утвердження "керівної і спрямовуючої" ролі компартії в цій тоталітарній державі; масові репресії, процеси над "ворогами народу" ("dușman al poporului"); суцільне обмеження діяльності православної церкви та повна заборона греко-католицької за радянським зразком 1 грудня 1948 р., заборона викладання релігії в школах і вузах; депортації населення (зокрема, румунів, сербів, німців – усього понад 40 тисяч осіб – на початку 1950-х рр. із західного Банату в "негостинний" і слабо населений Берганський степ, на півдорозі між Бухарестом і Чорним морем); створення концентраційних "трудових таборів" і в'язниць для політв'язнів. Самоочевидним є те, що у другій половині 1940 –початку 1960-х рр. Румунія була піддана надзвичайно сильній ідеологічній радянзації з боку "великої країни перемігшого соціалізму" ("marea patrie a socialismului biruitor"). "Lumina vine de la răsărit!" ("Світло йде зі сходу!") – змушений був заявити тоді Тудор Аргезі (1880–1967), визначний румунський поет; відповідно, активно пропагувалася й "прогресивна" російська і радянська література, частково "поццастило" й Шевченкові як синові одного з народів "першої країни соціалізму". Безумовно, ми жодною мірою не хочемо заперечувати вагомих здобутків румунського шевченкознавства 1950-х – першої половини 1960-х рр., лише наголошуємо на його надмірній заідеологізованості, часто примусовому впровадженню "згори", що не сприяло щирій любові широкого румунського загалу до шевченкових поезій.

Для румунського шевченкознавства середини 1960-х – кінця 1980-х рр. настали доволі "хмарні" часи, коли поетичне слово Т. Шевченка (лише поеми) за 25 років (1964–1989) румунською мовою з'явилися тільки одного разу – 1976 р. у популярній серії "Biblioteca pentru toți" ("Бібліотека для всіх"). Суспільно-політична ситуація в Румунії змінилася: 23 квітня 1964 р. у центральній газеті Румунської робітничої партії (з 1965 р. – Румунська комуністична партія) "Scînteia" ("Іскра") з'явилася "Declarația cu privire la poziția Partidului Muncitoresc Român în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale" ("Declarația din aprilie") ("Декларація щодо пози-

ції Румунської робітничої партії з питань світового комуністичного і робітничого руху", відома як "Квітнева декларація"), в якій наголошувалося на принципі самостійності компартій і принципі невтручання у внутрішні справи, що, по суті, зводило нанівець вплив СРСР і КПРС у Румунії. "Комуністична монархія" Ніколае Чаушеску (1965–1989), після початкового періоду "відлиги" (до 1971 р.), пригнічувала розвиток національних меншин (ця доля не оминула й етнічних українців, зокрема 1965 р. було закрито Український ліцей у Сігеті), оскільки орієнтувалася на ідеологію "націонал-комунізму". У 1980-х рр. шевченкознавство в Румунії розвивалося передусім завдяки представникам української національної меншини, серед яких особливо виділяються праці Магдаліни Ласло-Куцюк (нар. 1928) "Велика традиція: Українська класична література в порівняльному висвітленні" (1979), де показано співзвучність Шевченка з іншими поетами чи його органічну єдність з українською літературою взагалі, – та докторська дисертація Стеліана Груї-Яцентюка (1933–1996; у 1950-х рр. навчався в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка) "Тарас Шевченко – поет-романтик" (1973); їхній доробок уже ґрунтовно досліджено О. С. Романцем та Т. А. Носенко.

Падіння 22 грудня 1989 р. диктатури Н. Чаушеску відкрило для Румунії нові шляхи у напрямку демократії та соціально-економічного прогресу, було знято обмеження для розвитку мов і культур національних спільнот Румунії. З другого боку, перехід до ринкової економіки і відсутність "соціально-державного замовлення" у 1990-х призвели до спаду книгодрукування, особливо в галузі художнього перекладу, як це спостерігалось і в Україні в перші роки після проголошення незалежності 1991 р. У сприйнятті творчості Шевченка зник й ідеологічний чинник, загальнообов'язковість, що були такими помітними в 1950 – середині 1960-х рр. Проте зменшилося, очевидно, й охоплення читацького середовища. Були навіть крайнощі: 1993 р. вандалі повалили погруддя Т. Г. Шевченка на березі бухарестського озера Херестреу, відкрите ще 1952 р. Його незабаром вдалося відновити за сприяння Посольства України в Румунії.

Нами вже було написано статтю "Видання творів Тараса Шевченка у посткомуністичній Румунії (1990–2000)", опубліковану в "Шевченкознавчих студіях" (вип. 4, 2002), тому стисло зупиняємося на першому після Грудневої 1989 р. революції в Румунії десятиріччі абсорбції творчості письменника, детальніше – на періоді після 2000 р. Загалом рецепція Шевченка в Румунії 1990-х відбувалася ще за інерцією, у руслі попереднього шевченкознавства. Найважливішою подією стало, безумовно, повне видання поетичної спадщини Тараса Шевченка 1990 р.: Șevcenko. Cobzarul. În românește de Victor Tulbure. Prefață, tabel cronologic și note de Dan Horia Mazilu. – București: Editura Univers, 1990. – 728 p.

Як уже зазначалося О. С. Романцем, спостерігається унікальний у перекладацькій справі випадок відтворення всієї поетичної спадщини митця одним перекладачем – Віктором Тулбуре, який працював над цими пере-

кладами з кінця 1940-х рр. Їхні лінгвістичні аспекти прорецензував незабутній С. В. Семчинський [2], який показав, що перекладач відмовився від перекладу *ad litteram* і найчастіше перевтілював оригінал румунською мовою з урахуванням її особливостей, у першу чергу – її багатощої синонімії (пояснюється великою кількістю суперстратних інтерференцій – слов'янської, угорської, турецької, грецької). У переважній більшості випадків перекладач віднаходив доречні терміни і словосполучення, іноді – розмовного походження: *Ходи сюди!* ("Гайдамаки") – "*Fă-te'ncoace!*"; "*Де? Якого?*" (запитує Залізник в Яреми Галайди про те місце, де було вбито батька Оксани) – "*Aud bine?*" (букв. "Чи я чую добре?" – влучне відтворення стану неспокою, схвильованості). Хоча, як наголошується в рецензії С. В. Семчинського, подекуди трапляються менш адекватні чи взагалі недоречні румунські еквіваленти, як-от заголовок першої балади Т. Шевченка "Причинна" (у Тулбуре – "Nebuna", букв. "Божевільна"; кращим виглядає варіант "Zăluda", букв. "придуркувата, недоумкувата"). Та все-таки слід підкреслити, що видання 1990 р. подає в перекладі всі поезії Т. Шевченка, навіть такі не охоче публіковані з ідеологічних мотивів, як "*Mormint devastat*" ("Розрита могила"), "*Cihrine, Cihrine*" ("Чигрине, Чигрине..."), "*Lîngă satul Subotovo...*" ("Стоїть в селі Суботові..."), поема "*Marele beci*" ("Великий льох") та ін.

Передмова (с. 5–34), хронологічна таблиця (с. 35–48) і примітки (с. 645–711) до цього видання належать блискучому знавцеві української мови та літератури, визначному румунському вченому Дан Хорія Мазілу (1943–2008), випускникові відділення україністики Бухарестського університету, протягом тривалого часу – деканові філологічного факультету своєї *alma-mater*. У ґрунтовній передмові подано ідейно-естетичний аналіз поетичної творчості Тараса Шевченка на основі праць українських шевченкознавців Ю. О. Івакіна, В. Є. Шубравського, М. Т. Яценка, акцентується на підсоновах шевченкової історіософії ("Історії русів" та ін.). "Поезії цієї книжки пропонують румунському читачеві, – підсумовує автор, – у такому обсязі, на який спромоглося небагато літератур, – лірику найбільшого українського письменника, одного з найвизначніших представників слов'янського та європейського літературного романтизму. Наші спостереження стали лише загальноючим вступом до поезики й тематичного шевченкового розмаїття" [3, 34]. Хронологічна таблиця є надзвичайно детальною із залученням історико-літературного контексту, синхронічно поруч із біографічними відомостями Т. Г. Шевченка вказуються дати повстання декабристів, заснування Київського університету, народження Л. М. Толстого, М. Г. Чернишевського, смерті О. С. Пушкіна, М. Лермонтова, Г. Квітки-Основ'яненка, Є. Гребінки та ін. Щодо приміток до видання, то приємно відзначити, що вони вирізняються історичною правдивістю, політично не заангажовані. Зокрема наголошується, що під відомим образом "Царя волі, царя, штемпом увінчаного" ("Țarul lumii și-al dreptății, Cu stigmat pe frunte") ма-

ються на увазі не декабристи, як про це писали в примітках доби СРСР, а завуальовано сказано про Борця загалом, того ж таки Ісуса Христа, який приніс себе в жертву заради ідеї свободи і рівності (с. 667). Видання виграє наявністю кількох (на жаль, чорно-білих) репродукцій творів образотворчої спадщини митця (вони були наявні і в першому виданні творів Т. Г. Шевченка румунською мовою 1952 р.), що дають уявлення про Шевченка-художника, зокрема – автопортрети (1840, 1843, 1848–1850, 1860 – "зі свічкою", 1860 – "у шапці й кожусі"), портрети (М. В. Гоголя, М. С. Щепкіна), пейзажі України ("Катерина", "Будинок І. П. Котляревського в Полтаві" та ін.), казахські краєвиди, репродукція рукопису "Заповіту", пам'ятників Т. Г. Шевченкові в Каневі та Бухаресті, обкладинки видань поезій Т. Шевченка румунською мовою. Завдяки титанічним зусиллям Віктора Тулбуре та Дан Хорія Мазілу постало блискуче видання, що є, безумовно, перлиною зарубіжної шевченкіани.

Твори Т. Г. Шевченка були представлені й у поетичній антології з такою філософською назвою "Nebănuitul vers din umbra lunii" ("Непідозруваний вірш з-під тіні Місяця") (аварська, балкарська, білоруська, естонська, грузинська, єврейська, калмицька, латиська, литовська, татарська, українська поезія), що побачила світ 1993 р. у бухарестському видавництві "Minerva" у згадуваній популярній серії "Бібліотека для всіх" [1]. Як зазначається на титульній сторінці – це видання було спонсороване урядом Румунії (відділ інформації). Тут подано переклади таких поезій: "Iar plînge Niprul și suspină" ("Рече та стогне Дніпр широкий"); "De-oi muri, mormînt să-mi faceți" ("Як умру, то поховайте..."); "Gînduri, gînduri, triste gînduri, Jale și povață" ("Думи мої, думи мої, Лихо мені з вами!"); (уміщено лише відомий пісенний фрагмент); "În pîlcuri vișini lîngă case" ("Садок вишневий коло хати..."), поема "Caucazul" ("Кавказ"). У невеличкій довідці про автора відзначено: "Тарас Шевченко – геній українського народу. Через століття наші сусіди за Дністром ім'я барда зробили власним національним щитом і синонімом свободи. У світовому масштабі Тарас Шевченко постав як символ людської відваги. Викуплений кількома інтелектуалами з рабства прийшлого поміщика, український поет і художник стає найзапальнішим захисником своєї нації, пригніченої царем. Після його смерті вся країна впродовж тисяч верст його оплакувала і супроводжувала його тіло аж до місця його вічного спочинку на березі Дніпра" [1, 246]. Відзначимо, що в загальній передмові до всієї антології мовиться про діяльність Кирило-Методіївського братства, оцінку Т. Г. Шевченка В. Г. Белінським (с. VIII), закордонні видання творів (особливо виділене празьке 1876 р.). Стеліан Груя-Яцентюк (1933–1996) – румунський літературознавець-україніст, двомовний – український і румунський – письменник, навчався в Київському університеті імені Тараса Шевченка у 1950-х рр., автор ґрунтовної вступної статті до вищезгадуваної книги Тараса Шевченка "Поєми" (1976; румунською мовою),

хронологічної таблиці, коментарів до поем. Цією книгою він намагався вивести з-під "тіні Місяця" – російської літератури – літератури інших народів колишнього Радянського Союзу, який за кордоном тривалий час асоціювався лише з Росією та російською культурою.

На шпальтах газети "România literară" ("Літературна Румунія") (№ 36, 13–19 septembrie 2000, p. 21) побачила світ добірка нових перекладів (виконаних Іваном Неполохом) деяких найвідоміших поезій Тараса Шевченка румунською мовою: "În zbucium Niprul larg se zbate" ("Рева та стогне Дніпр широкий"); "Ale mele gânduri, gânduri, Cît sînteți de-amare!" ("Думи мої, думи мої, Лихо мені з вами!"); "De-oi muri, aș vrea mormîntul" ("Як умру, то поховайте"); "Totuna mi-e, de-n Ucraina" ("Мені однаково, чи буду").

З кінця 1990-х рр. до справу нового перекладу лірики Шевченка румунською мовою долучився сучасний поет українського походження Іон Козмей (Ion Cozmei), завдяки зусиллям якого тричі – 1999, 2001 і 2005 – побачили світ окремі поетичні твори письменника румунською мовою. Якщо для перекладів румуна Віктора Тулбуре, який не знав добре української мови, часто користувався підрядниками, притаманна відносна вільність у поводженні з оригіналом (це відзначалося багатьма дослідниками; так, переклад "Причинно" у В. Тулбуре збільшився на 8 рядків), порушення ритму і рими, то переклади І. Козмея блискуче відтворюють "дух і букву" шевченкового оригіналу, не містять необґрунтованих пропусків. Так, відомий діалог "землячка" з ліричним героєм поеми "Сон" ("У всякого своя доля...") "Так як же ты И говоришь не вмиеш По-здешнему?" – "Ба ні, – кажу, – Говорить умію, Та не хочу" Віктор Тулбуре опускає, обмежуючись простою констатацією факту, що цей "землячок" – українець і перебуває на службі в царя. Іон Козмей точно передає національну суть розмови: "– Dar ce, nu știi Precum se cuvine Să vorbești?" – "Ba nu, insist eu, Să vorbesc știu bine, Dar nu vreau!" (с. 196–197; букв. "Але що, ти не вмієш, як личить, говорити (тобто російською мовою. – С. Л.)? – "Та ні, наполягаю, Умію гарно говорити, Але не хочу!".

Видання 1999 р. називається "Marele Cobzar" ("Великий Кобзар"; 224 с.), є двомовним українсько-румунським, містить вступне слово перекладача (с. 5–6), хронологічну таблицю, оригінали й переклади (їх подано не за часом написання) "Заповіту" ("Testamentul"), всесвітньо відомої поезії "Думи мої, думи мої..." ("Gânduri ale mele, gânduri"), чотирьох віршів "Думка" ("Gând"), поем "Іван Підкова" ("Ivan Pidkova"), "Причинна" (вдало перекладену назву як "Fata vrăjită", букв. "дівчина-чаклунка"), "Наймичка" ("Slujnica"), "Гайдамаки" ("Haidamacii"). Видання 2001 р. (260 с.), щоправда, уже лише румунськомовне, окрім вищезгаданих, містить і такі: "Катерина" ("Katerina"), "Тарасова ніч" ("Noaptea lui Taras"), "Перебендя" ("Perebendea"), "Тополя" ("Plopul"), "До Основ'яненка" ("Către Osnovianenko"), "Утоплена" ("Inecata"), "Гамалія" ("Hamalia"), "Розрита

могила" ("Mormânt devastat"), "Сон" ("У всякого своя доля...") ("Visul {Fiecare-și are-o soartă}"), послання "І мертвим, і живим..." ("Și celor morți, și celor vii, și celor nenăscuți"). Йон Козмей часто зберігає українські екзотизми: *rusalca* (рум. *zina apelor*, буквально "фея вод"), *hohol*, *muscalii*, *leah*, *jidan* (замість румунського літературного *evreu*, хоча і наявне *evreică*), *ciumac* (рум. *cărăuș*), *Sicea* (Січ), пестливі форми *Katrusea*, *Katrea*, *Nastea*, залишає без перекладу шляхетський вигук "*Nie pozwalam! Nie pozwalam!*", значення якого пояснюється в примітках.

Публікацію прикрашає передмова Магдаліни Ласло-Куцюк (с. 5–8), написана в нетипово для неї реалістичною манерою, зі згадкою про "самогубство Миколи І після поразки Росії в Кримській війні 1853–1856 рр." (с. 7). У післямові до видання "Ще один крок до правдивого сприйняття Шевченка" ("Încă un pas spre o receptare fidelă a lui Șevcenko") Івана Кідещука (с. 237–245) зіставляються переклади Йона Козмея та Віктора Тулбуре (його варіанти правильно названі "квазівільними"), містяться цікаві висловлювання на зразок: "'Заповіт' написано 25 грудня в день народження Господа, у день Підняття Сонця, що, *mutatis-mutandis*, може означати й день постанови України" (с. 240). Навряд чи доречно є подібна паралель, в україномовних читачів відразу постає згадка про 25 грудня 1917 р. і проголошення в Україні радянської влади в Харкові, що аж ніяк не пов'язується з Шевченковим "Заповітом". Іван Кідещук порівнює Шевченка з кобзарем Перебендею, "лише один він здатний увійти в стосунки з Усевишинім серед степових могил, спілкуватися з ним, призвичаїтися до таємниці його слова" (с. 241). Як відзначається, примітки до цього видання 2001 р. узято з "Кобзаря" 1984 р., тому й трапляються певні застарілі твердження, як-от (с. 251): "Богдан Хмельницький був прихильником союзу України та Росії", – у контексті найсучасніших досліджень і тлумачень варто було б уточнити це твердження. Третя книга перекладів Йона Козмея називається "Tineretele mele gânduri" ("Молоді мої думи"), що побачила світ у видавництві "Augusta" в Тімішоарі 2005 року. Відзначимо, що в румунському Банаті, центром якого є Тімішоара, з початку ХХ ст. проживає й українська національна меншина. 2007 р. Йон Козмей захистив і докторську дисертацію під назвою "Poetul național al Ucrainei și receptarea lui în România" ("Національний поет України та його сприйняття в Румунії"), де загалом схарактеризовано румунсько-українські літературні зв'язки, лірика Шевченка тлумачиться кризь призму романтизму аж до порівнянь з класиком румунської літератури, "запізнілним романтиком" Міхасем Емінеску (1850–1889), аналізуються всі наявні відтворення безсмертного слова пьменника румунською мовою (п'ятий розділ). Самого Йона Козмея називають "маленьким кобзарем із Келінешть родини Емінеску", адже Міхай Емінеску народився в невеличкому містечку Ботошан у південній Буковині, звідки походить і Йон Козмей.

Серед визначних досягнень румунської Шевченкіани останнього десятиліття виділяється ґрунтовна монографія Магдаліни Ласло-Куцюк "Творчість Шевченка на тлі його доби" (Бухарест: Видавницт-

во МУСТАНГ, 2002. – 348 с.), де доробок великого українця введено не лише в уже традиційний контекст європейського романтизму поруч із Гюго, Гофманом, Міцкевичем, Шіллером, але й здійснено модний нині інтертекстуальний аналіз поем "Сон", "Кавказ" і "Марія", в основі яких – біблійні мотиви, оригінально інтерпретовані українським генієм. М. Ласло-Куцюк зараховує Шевченка до "етико-чуттєвих інтровертів", який викликав постійне захоплення як пророк.

До поширення в сучасній Румунії вогненного слова Шевченка, нашого "вічного Надзвичайного і Повноважного посла України у світі", активно долучаються й Посольство України в Румунії, у складі якого утворено – відповідно до Указу Президента України від 20 лютого 2006 р. № 142 "Про культурно-інформаційний центр у складі закордонної дипломатичної установи України" – Культурно-інформаційний центр. Завдяки сприянню українських дипломатів наприкінці 1990-х відроджено погруддя Шевченка в парку Херестреу (його пошкодили вандали 1993 р.), 1 липня 2009 р. у м. Сату Маре було урочисто відкрито пам'ятник Тарасові Шевченку, що стало яскравим прикладом глибокої поваги румунського народу до культурної спадщини, духовних надбань українського народу. У літературно-науковому журналі українських письменників Румунії "Наш голос" постійно з'являються шевченкознавчі матеріали, які, з одного боку, як ураховують румунську національну специфіку, так і мають просвітницьке спрямування. У безрезневому номері за 2004 р. наявні такі статті: "Тарас Шевченко – дух України, вселюдська велич, символ дружби українського і румунського народів" Корнелії Лускалової (на той час – Першого секретаря, аташе з питань преси і культури Посольства України в Румунії, нині – директора Культурно-інформаційного центру України в Румунії); "Адекватне „прочитання” Шевченкового слова" Івана Ребошапки, професора кафедри слов'янської філології Бухарестського університету; "Шевченкіана" Степана Ткачука (він перекладав і прозу Шевченка); "Нове про „Гайдамаків” Шевченка" М. Ласло-Куцюк, яка стверджує, що на романтичну фантазію поета в зображенні широких масових рухів у "Гайдамаках" могла вплинути опера Джакомо Меєрбера "Гугеноти" (1836), яку він кілька разів слухав і часто згадував у повісті "Художник" та в "Щоденнику"; "Великий авторитет Шевченкового слова" Івана Робчука, відомого румунського мовознавця українського походження; "Тарас Шевченко – географ-дослідник" Людмили Михайленко. Березневий номер "Нашого голосу" за 2006 р. містить такі статті: матеріал прес-служби Посольства України в Румунії "Тарас Шевченко – український поет, художник, мислитель"; "Доземний уклін" Івана Ребошапки та його переклад слова румунського письменника-академіка, представника Румунської Академії Евсебіу Камілара (1910–1965) "У Каневі", виголошеного з нагоди 100-річчя з дня перепоховання Шевченка 26 травня 1961 р. (його текст зберігся у С. В. Семчинського); "Історія творення і доля вірша “Заповіт” (до 160-річчя написання шедевр)" Івана Ковача, українського письменника Румунії; "Тарас Шевчен-

ко – творець української літературної мови" Івана Робчука; "Почав "Кобзарем", а закінчив "Букварем"" Людмили Михайленко. Христина Манта підготувала 4 березня 2009 р. радіопрограму "Тарас Шевченко в Румунії".

Про Тараса Шевченка час від часу публікують і матеріали в деяких інших україномовних виданнях Румунії, що з'являються також періодично: сучасський альманах "Верховина", видання "Рідне слово" Культурного товариства "Румунія-Україна", що діє з 1999 р. у місті Клуж-Напока, президентом якого є професор-славист Онуфріє Вінцелер, а віце-президентом – видатний подвижник українського життя в Румунії, доктор філософії Іван Семенюк. Творчості Тараса Шевченка присвячують свої курсові й магістерські роботи студенти відділення україністики філологічного факультету Клузького університету імені Бабеша-Боляй, яке існує також із 1999 р.

Не можна оминати й проблем, що постають перед сучасним румунським шевченкознавством. Передусім це – слабкість зв'язків з Україною, відсутність нової літератури, періодики, загальний занепад цікавості до класичної спадщини.

Проте віриться, що будуть і нові наближення до поетичного генія Тараса Шевченка румунською мовою. Адже переклади є одним із тих наріжних каменів, на яких базується румунсько-українське духовне й культурне єднання, уособленням якого є величні постаті Петра Могили, Паїсія Величковського, Сидора Воробкевича, Станіслава Володимировича Семчинського.

1. *Nebănuitul* vers din umbra lunii. Poezii din Belarus, Estonia, Gruzia, Idiş, Letonia, Lituania, Ucraina ... / Antologie, traducere, prefață și prezentări de Stelian Gruiă. – București: Editura Minerva, 1993. – 326 p. (Biblioteca pentru toți). 2. *Semcinsky St.* Aspecte lingvistice ale traducerilor românești din opera lui Taras Șevcenko // *Romanoslavica*, XXIX, București, 1992. – P. 63–71. 3. *Șevcenko*. Cobzarul. În românește de Victor Tulbure. Prefață, tabel cronologic și note de Dan Horia Mazilu. – București: Editura Univers, 1990. – 728 p.